

Dysleksi Norges innspill regjeringens lesekommissjon

Onsdag 27. mai 2026

Dysleksi Norge vil takke for muligheten til å komme med innspill. Dysleksi Norge er en organisasjon med ca. 14 000 medlemmer. Vi jobber for alle med lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker og i dette innspillet uttaler vi oss for dem som har lesevansker/dysleksi og/eller utviklingsmessige språkforstyrrelser (DLD).

Vi er glade for at regjeringen har satt i gang et leseløft som et initiativ for å forbedre leseferdighetene til barn og unge – og opprettelsen av lesekommissjonen som en del av det. I kommisjonens mandat¹ kan man lese om bakgrunnen for tiltaket – nemlig at norske barn leser stadig dårligere og også har lavere leselyst enn tidligere. Det er alvorlig.

Kommisjonen skal beskrive hva som gir god leseopplæring på ulike trinn og foreslå tiltak for å løfte barn og unges leseferdigheter. Mer konkret skal det gis anbefalinger til:

- Skolene
- Barnehagene
- Lokale myndigheter
- Lærerutdanningene og tilbydere av etter- og videreutdanning

Vi kommer til å følge arbeidet tett, og det er mye vi har lyst til å si og spille inn i dette arbeidet. I det følgende vil vi fokusere på:

1. Tidlig innsats – fange opp for å følge opp
2. Digitaliseringens rolle i lesing
3. Barnehage
4. Faglige retningslinjer som forplikter
5. Lærerutdanningen

1: Tidlig innsats

Tidlig innsats er et ord for festtaler, men også et ord som – ihvertfall for oss – kan fylles med helt konkret innhold. Undersøkelser viser at ca. halvparten av dem med dysleksi eller DLD blir fanget opp på ungdomsskolen eller senere. Det betyr at halvparten gjennomgår mer eller mindre hele sin grunnskoleopplæring før de får en forklaring på hvorfor de strever.

Vi erkjenner at skoler med god begynneropplæring i lesing også vil være gode miljøer for elever med dysleksi, selv om de ikke er fanget opp enda. Likevel vil vi påpeke at å fange opp elever med dysleksi eller DLD har tre formål:

1. pedagogisk – læreren trenger informasjon om elevens leseprofil for å kunne tilrettelegge så godt som mulig, og god veiledning fra PPT dersom kompetansen ikke finnes lokalt på skolen.

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/df541bb4ec664ad7a852e6f5a201fd98/mandat-for-regjeringens-lesekommissjon.pdf>

2. juridisk – selv om rettigheter ikke er knyttet til diagnose, så er en rekke særbestemmelser knyttet til vilkår som i praksis innebærer at det er dokumentert at eleven har alvorlige og vedvarende vansker – altså sammenfallende med f.eks. dysleksi eller DLD.
3. psykologisk – barna og ungdommen sier selv at det er viktig å få en forklaring på hvorfor de strever. Hvis de ikke får det, vil de bare merke at de leser dårligere enn andre – og lage sine egne forklaringer. Mange av dem kan være svært skadelig for selvbildet. Det er altså ikke nok å fange opp – elevene må få en god forklaring på *hva det betyr* – og at det ikke betyr at det må gi opp eller slippe, men at de må jobbe litt annerledes og som regel litt hardere enn de andre elevene.

Det står i mandatet at anbefalingene fra kommisjonen kan omfatte råd til nasjonale utdanningsmyndigheter. Dysleksi Norge vil derfor oppfordre lesekommisjonen til å adressere ovenfor nasjonale myndigheter at det er et problem at elever med lesevansker fanges opp for sent. Mulige løsninger kan spenne fra ressurser i PPT, til faglige retningslinjer for å fange opp og følge opp, til en bedre lovfesting av rettigheter til utredning av lærevansker.

2: Digitaliseringens rolle i lesing

«Skjerm» i skolen blir kraftig debattert og er en debatt som må nyanseres. Noen typer skjermbruk er farlig, andre deler er pedagogisk fornuftig. For elevene med alvorlige og vedvarende lesevansker er lyd støtte avgjørende både for å utvikle gode leseferdigheter, men også for å bruke lesingen som redskap for å tilegne seg andre ferdigheter.

Elever med lesevansker trenger digital støtte av flere grunner. De som har vedvarende leseutfordringer, trenger lyd støtte. Det kan bidra til å redusere sjansene for at de blir hengende etter også i andre fag enn språkfag. Det samme gjelder andre kompensierende hjelpemidler. I tillegg til hjelpemidler, er også en generell god digital pedagogikk til støtte for elevenes leseutvikling, som for eksempel «skrive seg til lesing». Tilgang på digitale enheter øker mulighetsrommet for tilpasset opplæring. Det er ikke det samme som at en digital skole «automatisk» er godt tilpasset.

Vi mener det er nødvendig med en god balanse mellom analoge og digitale læremidler. Før «alle fikk skjerm» så hadde elever med dysleksi PC-er som de i liten grad brukte, fordi de følte seg annerledes. Ideen om å bare gi til de som trenger det, forutsetter at vi fanger dem opp, noe vi ikke lykkes med i dag. Halvparten av dem med spesifikke lærevansker blir fanget opp på ungdomsskolen eller senere.

At departementet nå har besluttet at elever med dysleksi ikke lenger får låne lydbøker fra skolelydbokordninga er en alvorlig krise – og det rimer dårlig å si at skolene skal løse dette med tilgang på digitale læremidler samtidig som at skjermbruken skal reduseres så mye som mulig.

Vi forventer at lesekommisjonen kommer med tydelige pedagogiske råd om lesing på digitale flater og tilgangen til digitale læremidler.

3: Barnehage

Til tross for at vi vet at høytlesing er viktig, så er det stadig mindre høytlesing både i barnehage og hjemme. Dette er en samfunnsutvikling som det er viktig at snur og lesekommisjonen må vurdere ulike typer tiltak for å lykkes med det.

Dysleksi Norge har hatt god suksess med et prosjekt kalt «leseglede» der vi besøker bibliotek over hele landet og presenterer barnebøker for å skape leselyst og leseglede. Fokuset er at det finnes en bok for alle og at det er mange barn som synes at lesing er vanskelig.

4: Faglige retningslinjer som forplikter

Dysleksi Norge mener at vi trenger faglige retningslinjer for hvordan man fanger opp og følger opp elever med spesifikke lærevansker – som forplikter. Det finnes en rekke veiledere og gode ressurser for lærere som tar initiativ og leter seg frem i disse kildene. De er imidlertid ikke tydelige nok, eller forpliktende nok.

Dysleksi Norge mener det er mulig å utforme faglige retningslinjer som styrker – ikke svekker – lærerens metodefrihet. God undervisning bygger på profesjonelt skjønn, men dette skjønnnet må utøves innenfor en faglig ramme som faktisk er forsvarlig. Å skyve hele ansvaret over på læreren, som ofte ikke får nok kompetanse om dette i utdanningen og heller ikke tilbys nødvendig veiledning, er rett og slett uforsvarlig.

Vi mener at den viktige jobben som lesekommisjonen nå gjør, må resultere i anbefalinger som forplikter – og den må ta på alvor at noen elever har lesevansker av både alvorlig og vedvarende karakter.

5: Lærerutdanningen

Lærerutdanningen er under press og det er mange som vil ha sin «hjertesak» inn i lærerutdanningen. Det er en stor utfordring. Dysleksi Norge vil likevel minne om at når det gjelder spesifikke lærevansker som dysleksi, dyskalkuli og DLD så er ikke det medisinske tilstander. Elever som har disse utfordringene, har ikke tilgang til et parallelt behandlingsløp i helse eller noe annet sted.

Det er kun i skolen disse elevene kan fanges opp og følges opp. Elevene med slike utfordringer rammes på grunnleggende ferdigheter som er helt avgjørende for videre læring. Derfor mener vi at kunnskap om spesifikke lærevansker spesielt, må ha en naturlig plass i lærerutdanningen – i en eller annen form.

Avslutning:

Lesekommisjonen har fått et viktig oppdrag. For elever med dysleksi og DLD kan deres anbefalinger bety forskjellen mellom å falle fra og å lykkes. Vi forventer derfor at kommisjonens arbeid resulterer i tydelige, forpliktende og kunnskapsbaserte anbefalinger – og ikke minst at myndighetene følger opp de viktige rådene dere gir.

Vennlig hilsen

Dysleksi Norge

v/Caroline Solem, generalsekretær